

Guía Docente				
Datos Identificativos				2023/24
Asignatura (*)	Políticas de atención ás persoas maiores		Código	615525024
Titulación	Mestrado Universitario en Políticas Sociais e Intervención Sociocomunitaria			
Descritores				
Ciclo	Período	Curso	Tipo	Créditos
Mestrado Oficial	1º cuatrimestre	Segundo	Optativa	6
Idioma	CastelánGalego			
Modalidade docente	Presencial			
Prerrequisitos				
Departamento	Pedagogía e DidácticaSocioloxía e Ciencias da Comunicación			
Coordinación	Martínez Buján, Raquel	Correo electrónico	raquel.bujan@udc.es	
Profesorado	Martínez Buján, Raquel Teijeiro Cal, Noelia	Correo electrónico	raquel.bujan@udc.es noelia.teijeiroc@udc.es	
Web				
Descrición xeral	A materia ?Políticas de atención ás persoas maiores? propónse coa finalidade de interpretar as claves sobre as que se fundamentan os cuidados de longa duración e a súa articulación coas diferentes esferas de provisión: a familia, o mercado, o Estado e a comunidade.			

Competencias do título	
Código	Competencias do título
A1	CE1 - Determinar as dimensións e categorías axeitadas para o diagnóstico e a análise científica das situacións de exclusión social.
A2	CE2 - Interpretar os feitos e as políticas sociais desde os distintos paradigmas teóricos vixentes na análise da exclusión.
A3	CE3 - Diseñar e desenvolver procesos de observación e documentación para o estudo das políticas e os sistemas de benestar social.
A4	CE4 - Recompilar e interpretar a información suficiente para chegar a diagnósticos fiables sobre os riscos de exclusión e os factores de vulnerabilidade social.
A5	CE5 - Interpretar as situacións e os procesos de marxinação social e económica de colectivos desde unha perspectiva histórica e macroestrutural.
A6	CE6 - Avaliar a capacidade e eficacia das medidas de intervención para corrixir ou previr situacións e procesos de exclusión social.
A21	CEE1 - Explicar os procesos de exclusión vinculados ás transformacións da estrutura familiar e por idades das sociedades.
A23	CEE3 - Identificar as dinámicas interxeracionais, biolóxicas e socioeconómicas que xeran situacións de exclusión.
A24	CEE4 - Identificar situacións e procesos de segregación de colectivos vulnerables asociados ao avellentamento demográfico.
A25	CEE5 - Actuar como profesional competente e cualificado/a no ámbito do deseño, a xestión e a avaliación de proxectos de investigación, políticos e sociais sobre situacións de dependencia.
A26	CEE6 - Actuar como profesional competente e cualificado/a no ámbito do deseño, a xestión e a avaliación de políticas de intervención dirixidas á conciliación familiar e ás necesidades dos maiores.
B2	CB2 - Aplicar e integrar os coñecementos a contornos e problemas emerxentes e indefinidos, na práctica investigadora e profesional.
B4	CB4 - Identificar os dilemas éticos e a responsabilidade social tras os retos formulados na práctica profesional e investigadora.
B7	CB7 - Que os estudantes saiban aplicar os coñecementos adquiridos e a súa capacidade de resolución de problemas en contornos novos ou pouco coñecidos dentro de contextos máis amplos (ou multidisciplinares) relacionados coa súa área de estudo.
B13	CX1 - Comprender e integrar coñecementos complexos para traducilos en propostas de investigación e programas de intervención en contextos sociais problemáticos.
B14	CX2 - Realizar unha análise crítica da realidade social e do desenvolvemento profesional vinculada aos feitos sociais sobre os que se traballa.
B15	CX3 - Diseñar, aplicar e avaliar proxectos de investigación en ciencias sociais relacionados cos procesos e as situacións de exclusión social.
B18	CX6 - Valorar a adecuación das distintas ferramentas teóricas, metodolóxicas e técnicas ás preguntas e os obxectivos específicos formulados sobre a realidade social e as políticas sociais.
C1	CT1 - Expresarse correctamente, tanto de forma oral como escrita, nas linguas oficiais da comunidade autónoma.

C3	CT3 - Utilizar as ferramentas básicas das tecnoloxías da información e as comunicacións (TIC) necesarias para o exercicio da súa profesión e para a aprendizaxe ao longo da súa vida.
C5	CT5 - Entender a importancia da cultura emprendedora e coñecer os medios ao alcance das persoas emprendedoras.
C6	CT6 -Adquirir habilidades para a vida e hábitos, rutinas e estilos de vida saudables.

Resultados da aprendizaxe			
Resultados de aprendizaxe	Competencias do título		
Conceptualizar as situacións de dependencia establecendo as súas diferenzas e a súa composición desde unha perspectiva individual, familiar, comunitaria e sistémica.	AM1 AM4 AM5 AM21 AM23 AM24	BM2 BM4 BM7	CM1 CM3 CM5 CM6
Analizar os modelos de atención socio-sanitaria identificando as características do modelo integrado, as súas dimensións, funcións, debilidades e fortalezas	AM1 AM2 AM5 AM6 AM24	BM2 BM7 BM14 BM18	CM1 CM3 CM5 CM6
Elaborar indicadores que midan as necesidades sociosanitarias das persoas que requiren coidados de longa duración	AM1 AM3 AM4 AM6 AM25 AM26	BM2 BM4 BM7 BM15	CM1 CM3 CM5 CM6
Identificar as fórmulas mercantís, familiares e comunitarias que existen na contorna para afrontar a provisión de coidados das persoas que requiren coidados de longa duración	AM1 AM2 AM4 AM5 AM6 AM21 AM23 AM24	BM2 BM4 BM7 BM13 BM14	CM1 CM3 CM5 CM6

Contidos	
Temas	Subtemas
Tema 1.- O reto do avellantamento en Galicia: características demográficas e dinámicas sociais	1.1.- A Evolución demográfica da poboación 1.2.- A estrutura da poboación e as súas dinámicas sociais 1.3.- Características sociodemográficas da poboación en situación de dependencia
Tema 2.- A LAPAD e o impacto das crisis sistémicas no seu despliegue e desenvolvemento	2.1.- O modelo público de coidados de longa duración e as súas consecuencias sobre o familismo e a mercantilización. 2.2.- As repercusións das crisis sistémicas na evolución dos programas sociais de coidados 2.3.- O papel das organizacións non gubernamentais e das redes sociais comunitarias

Tema 3.- A organización social dos coidados en Galicia	<p>3.1.- Un modelo de coidados obsoleto baseado na familia como pilar básico.</p> <p>3.2.- Baixo o paraugas dunhas políticas débiles, xenerizadas e que otorgan poucos dereitos. O despliegue insuficiente e diverso da Lei de Dependencia.</p> <p>3.3.- Cunhas traballadoras de coidados en condicións laborais precarias.</p>
Tema 4.- Retos para el futuro e alternativas baseadas en innovación social	<p>4.1.- Primeiro, as persoas.</p> <p>4.2.- Avellentar na contorna.</p> <p>4.3.- Dignificar o traballo do sector de coidados.</p> <p>4.4.- Reformas do modelo público actual.</p> <p>4.5.- Sociedades coidadoras, cidades coidadoras.</p>

Planificación				
Metodoloxías / probas	Competencias	Horas presenciais	Horas non presenciais / traballo autónomo	Horas totais
Sesión maxistral	A1 A2 A5 A21 A23 A24 B4 B13 B14 C1 C5 C6	15	30	45
Discusión dirixida	A6 B15 C3	6	12	18
Obradoiro	A3 A4 A25 A26 B2 B7 B18	33.2	49.8	83
Atención personalizada		4	0	4

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientativo, considerando a heteroxeneidade do alumnado

Metodoloxías	
Metodoloxías	Descrición
Sesión maxistral	Consisten na explicación da parte teórica da asignatura.
Discusión dirixida	Debates dirixidos polo docente que fomentan a participación dos estudantes e desenvolven as súas habilidades orais e as súas capacidades críticas sobre fenómenos sociais.
Obradoiro	Trátase de sesións prácticas interactivas que apoian aos estudantes para a elaboración de informes analíticos sobre temas relacionados cos contenidos da asignatura. En estas sesións realizaranse prácticas aplicadas para o deseño e avaliación de políticas públicas.

Atención personalizada	
Metodoloxías	Descrición
Obradoiro	As sesións de obradoiro, meramente interactivas, requiren o seguimento individualizado por parte do persoal docente.

Avaliación			
Metodoloxías	Competencias	Descrición	Cualificación
Sesión maxistral	A1 A2 A5 A21 A23 A24 B4 B13 B14 C1 C5 C6	Ensaio crítico sobre as lecturas obrigatorias do programa. Debe partir dunha pregunta inicial elixida pola persoa estudante que se formulará ao comezo da redacción e sobre a que reflexionará nas lecturas. As lecturas dispoñibles para a realización do traballo inclúense en cada un dos temas baixo a denominación de "Obrigatorio". Extensión máxima: 3.000 palabras. Nota teórica máxima: 8 puntos.	80
Obradoiro	A3 A4 A25 A26 B2 B7 B18	Realización de actividades prácticas na aula. Realizarase un exercicio práctico correspondente a cada tema, segundo o material explicado. Cada práctica terá un valor máximo de 0,5 puntos. Nota práctica máxima: 2 puntos.	20

Observacións avaliación

Recoméndase

os envíos dos traballos telemáticamente e de non ser posible, no utilizar plásticos, elixir a impresión a dobre cara, empregar papel reciclado e evitar imprimir borradores.

Débese facer un uso sostible dos recursos e a prevención de impactos negativos sobre o medio natural.

Débese

ter en conta a importancia dos principios éticos relacionados cos valores da sosenibilidade nos comportamentos persoais e profesionais.

Fontes de información

Bibliografía básica

Artiaga, A. (2021). Cuidados comunitarios y gobierno común en la dependencia: las viviendas colaborativas de personas mayores. *Revista Española de Sociología*, 30(2): a29.

Camps, V. (2021). *Sociedades que cuidan*. Barcelona: Mémora Fundación.

Cañada, E. (2021). *Cuidadoras. Historias de trabajadoras del hogar, del servicio de atención domiciliaria y de residencias*. Barcelona: Icaria.

Carrasco, C., Boderías, C. y Torns, T. (2011). *El trabajo de cuidados: historia, teorías y políticas*. Madrid: Los Libros de la Catarata.

CES (2020). *Informe sobre el sistema de promoción de la autonomía personal y atención a las personas en situación de dependencia*. Madrid: Consejo Económico y Social de España.

Ciocoletto, A. (2013). *Espacios para la vida cotidiana*. Barcelona: Corn negra.

Comas-D'Argemir, D. (2015). Los cuidados de larga duración y el cuarto pilar del sistema de bienestar. *Revista de Antropología Social*, 24: 375-404.

Comas, D. y Bofill, S. (2022). *Cuidar a mayores y dependientes en tiempos de la Covid-19*. Madrid: Tirant Lo Blanch.

Del Pino, E. et al. (2020). *Informe gestión institucional y organizativa de las residencias de personas mayores y COVID-19: dificultades y aprendizajes*. Madrid: Instituto de Políticas y Bienes Públicos.

Deusdad, B. et al. (2016). *Restructuring long-term care in Spain: the impact of the economic crisis on social policies and social work practice*. *Journal of Social Services Research*, 42(2): 246-262.

Ehni, H. y Wahl, H. (2020). *Six propositions against ageism in the COVID-19 pandemic*. *Journal of Aging & Social Policy*, 32 (4-5): 515-525.

Lebrusán, I. (2017). *La vivienda en la vejez. Problemas y estrategias para envejecer en sociedad*. Tesis doctoral, defendida en la Universidad Complutense de Madrid.

Maíllo, G. (coord.) (2019). *VIII Informe sobre exclusión y desarrollo social en España*. Madrid: Fundación Foessa.

Marbán, V. (2019). *El sistema español de atención a la dependencia. Entre la regresión y las reformas*. Madrid: Fundación FOESSA.

Martínez-Buján, R. y P. Moré (2021). *Migraciones, trabajo de cuidados y riesgos sociales: las contradicciones del bienestar en el contexto de la Covid-19*. *Migraciones*, 53.

Moreno, S. (2019). "El desafío de género en los cuidados de la vejez. ¿Riesgo u oportunidad social?". VIII Informe FOESSA sobre exclusión y desarrollo social en España. Fundación FOESSA.

Puga, D. (2020). *¿Transiciones pendientes en los sistemas de cuidados de larga duración?*. En Huenchuan, S. (ed.), *Visión multidisciplinaria de los derechos humanos de las personas mayores*. Santiago de Chile, CEPAL, pp. 113-134.

Subirats, J. (2016). *¿Cambio de época y personas mayores. Una concepción de ciudadanía abierta e inclusiva?*. En S. Ezquerro et al. (eds.), *Edades en transición. Envejecer en el siglo XXI*. Madrid: Ariel, pp. 21-43.

Tobío, C. et al. (2010). *El cuidado de las personas. Un reto para el siglo XXI*. Barcelona: Obra Social La Caixa.

Vega, C., Martínez-Buján, R. y Paredes, M. (2018). *Cuidado, Comunidad y Común*. Madrid: Traficantes de Sueños.

Vercellone, C. (2015). *From the crisis to the 'Welfare of the Common' as a new mode of production*. *Theory, Culture & Society*, 32(7), pp. 85-99.

Bibliografía complementaria

Recomendacións

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Materias que continúan o temario

Observacións
Nas clases sosterase o principio de debate democrático, escoitando e respetando todas as opinións diversas en torno aos temas tratados, tanto de parte do profesorado como do alumnado.

(*A Guía docente é o documento onde se visualiza a proposta académica da UDC. Este documento é público e non se pode modificar, salvo casos excepcionais baixo a revisión do órgano competente dacordo coa normativa vixente que establece o proceso de elaboración de guías
--